

Sygn. akt I.Ca 9/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 lutego 2015r.

Sąd Okręgowy w Suwałkach I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Mirosław Krzysztof Derda
Sędziowie:	SSO Cezary Olszewski (spr.) SSO Małgorzata Szostak - Szydłowska
Protokolant:	st. sekr. sąd. Ewa Andryszczyk

po rozpoznaniu w dniu 11 lutego 2015 roku w Suwałkach

na rozprawie

sprawy z powództwa **Z. L.**

przeciwko małoletniemu P. L. (1) i D. P.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności

na skutek apelacji pozwanej D. P.

od wyroku Sądu Rejonowego w Suwałkach

z dnia 21 listopada 2014r., sygn. akt III RC 68/14

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu III Wydziałowi Rodzinnemu i Nieletnich w S. pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach procesu za II – gą instancję.

Sygn. akt: I. Ca. 9/15

UZASADNIENIE

Powód Z. L. wystąpił przeciwko małoletniemu P. L. (1) oraz D. P. z powództwem o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego obejmującego wyrok wydany przez Sąd Rejonowy w Suwałkach w dniu 10 kwietnia 2013 r. w sprawie sygn. akt III. RC. 546/13 w części, tj. w zakresie alimentów należnych małoletniemu P. L. (1) od kwietnia 2013 r., podając, iż od tego czasu pozwany z nim zamieszkuje i pozostaje na jego utrzymaniu.

Kurator małoletniego pozwanego P. S. M. A. uznała powództwo.

Pozwana D. P. wniosła o oddalenie powództwa w zakresie rat alimentacyjnych od dnia 1 kwietnia 2013 r. do dnia 1 grudnia 2013 r. Jednocześnie uznała roszczenie w zakresie rat alimentacyjnych od dnia 1 grudnia 2013 r.

W uzasadnieniu zaprzeczyła, aby małoletni P. L. (1) mieszkał z ojcem od kwietnia 2013 r., bowiem do końca maja 2013 r. nocował w bursie szkolnej przez nią opłaconej, zaś w lipcu spędzał z nią wakacje nad morzem. Poza tym przez cały okres zamieszkiwania syna u ojca, ona łożyła na jego utrzymanie. Wskazywała także, że wobec wyegzekwowania na rzecz małoletniego P. L. (1) wymagalnych do dnia 31 października 2013 r. świadczeń alimentacyjnych (zaspokojonych w toku postępowania egzekucyjnego TZ Kmp 61/09) powód jako dłużnik tych świadczeń utracił prawo do wytoczenia powództwa opozycyjnego w zakresie świadczeń zrealizowanych. Podniosła również, że skoro miejsce pobytu w/ w małoletniego zostało zmienione postanowieniem Sądu Rejonowego w Suwałkach z dnia 4 listopada 2013 r., to pozbawienie wykonalności wyroku alimentacyjnego uzasadnione jest dopiero od dnia 1 grudnia 2013 r.

Wyrokiem z dnia 21 listopada 2014 r. w sprawie o sygn. akt: III. RC. 68/14 Sąd Rejonowy w Suwałkach pozbawił tytuł wykonawczy w postaci prawomocnego wyroku tegoż Sądu z dnia 10 kwietnia 2013 r. w sprawie sygn. akt: III. RC. 546/12, zasądającego od powoda na rzecz małoletnich P. i P. rodz. L. alimenty w kwotach po 500,00 zł miesięcznie na rzecz każdego z uprawnionych, płatnych do rąk matki małoletnich – D. P. (poprzednio L.), zaopatrzonego w klauzulę wykonalności w dniu 10 kwietnia 2013 r. – w części, a mianowicie co do świadczeń alimentacyjnych na rzecz małoletniego P. L. (1) za okres od dnia 1 kwietnia 2013 r.

Z ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Rejonowy wynika, że prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Suwałkach z dnia 10 kwietnia 2013 r. w sprawie sygn. akt III.RC.546/12 wysokość alimentów należnych od Z. L. na rzecz małoletnich P. i P. rodz. L. ustalono na kwoty po 500 zł miesięcznie, poczynając od dnia 28 listopada 2012 roku. Z kolei prawomocnym postanowieniem Sądu Rejonowego w Suwałkach z dnia 4 listopada 2013 r. w sprawie sygn. akt III. N.. 271/13 zmieniono pkt II prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 29 grudnia 2009 roku w sprawie I.C.437/09 w ten sposób, że ustalono miejsce pobytu małoletniego P. L. (1) przy ojcu Z. L..

Małoletni P. L. (1) od początku kwietnia 2013 r. mieszka z ojcem Z. L.. Wówczas małoletni uczył się w szkole w E. i czasami mieszkał w bursie szkolnej.

Wobec tego, że egzekucja świadczeń alimentacyjnych należnych od Z. L. na rzecz małoletniego P. L. (1) (a także na rzecz małoletniego P. L. (2)) była bezskuteczna, wypłaty alimentów na rzecz uprawnionego w kwocie 500 zł miesięcznie za okres od dnia 28.11.2012 r. do dnia 30.09.2103 r. oraz za okres od 01.10.2013 r., dokonywał fundusz alimentacyjny.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy na gruncie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. wskazał, że powód wykazał, że wywiązywał się z zobowiązań alimentacyjnych wobec syna P. L. (1), wynikających z tytułu wykonawczego obejmującego wyrok wydany przez Sąd Rejonowy w Suwałkach w dniu 10 kwietnia 2013 r. w sprawie sygn. akt III. RC. 546/12, poczynając od dnia 1 kwietnia 2013 r., tj. od dnia w którym syn przestał mieszkać z matką i zamieszkał z ojcem oraz pozostawał na jego utrzymaniu. W tych warunkach, zdaniem Sądu Rejonowego powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Rejonowego, bez znaczenia dla rozstrzygnięcia pozostawała okoliczność, przez jaki okres w 2013 roku małoletni P. L. (1) mieszkał w bursie szkolnej. Nawet jeśli przyjąć twierdzenia pozwanej, że małoletni do końca maja 2013 r. nocował w bursie szkolnej, to nie zmienia to faktu, że od kwietnia 2013 r. nie mieszkał już z matką. Podobnie Sąd Rejonowy ocenił okoliczność, iż pozwana od momentu zamieszkania syna z ojcem łożyła na jego utrzymanie.

W ocenie Sądu Rejonowego, za chybione należało również uznać twierdzenie pozwanej, że świadczenia alimentacyjne na rzecz P. L. (1), wymagalne do dnia 31 października 2013 r., zostały wyegzekwowane, wobec czego niedopuszczalne jest wytoczenie powództwa opozycyjnego za ten okres. W tym kontekście Sąd Rejonowy wskazał, że fundusz alimentacyjny dokonuje wypłaty świadczeń alimentacyjnych należnych osobie uprawnionej w zastępstwie niewypłacalnego dłużnika, tj. w przypadku stwierdzenia bezskuteczności egzekucji wobec niego prowadzonej. W tej sytuacji nie można przyjąć, że alimenty za okres do 31.10.2013 r. zostały wyegzekwowane tym bardziej, że dłużnik alimentacyjny jest zobowiązany do zwrotu organowi właściwemu wierzyciela należności w wysokości świadczeń wypłaconych z funduszu alimentacyjnego osobie uprawnionej, łącznie z odsetkami (art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 07.09.2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów Dz. U. 2012, poz. 1548 ze zm.).

Apelację od powyższego wyroku wnieśli pozwani P. L. (1) i D. P. zarzucając Sądowi Rejonowemu błędną wykładnię art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. poprzez przyjęcie, że pomimo wypłaty przez fundusz alimentacyjny świadczeń należnych małoletniemu P. L. (1) za okres do dnia 31 października 2013 r. może on w dalszym ciągu prowadzić egzekucję wypłaconych świadczeń.

Wskazując na powyższe skarżący wnieśli o zmianę wyroku poprzez pozbawienie tytułu wykonawczego – prawomocnego wyroku Sądu rejonowego w Suwałkach z dnia 10 kwietnia 2013 r., sygn. akt: III. RC. 546/12 – wykonalności w części, tj. co do świadczeń alimentacyjnych na rzecz małoletniego P. L. (1) za okres do dnia 1 grudnia 2013 r. oraz zasądzenie od powoda na ich rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację, powód wniósł o jej oddalenie i rozstrzygnięcie o kosztach postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacje uznać należało za uzasadnioną lecz z innych przyczyn niż w niej wskazane. Nie sposób jest bowiem uznać, aby Sąd I instancji prawidłowo zakwalifikował żądanie i merytorycznie zostało ono przez Sąd rozpoznane. Powód zgodnie z zasadą iura novit curia nie ma obowiązku przytoczenia podstawy prawnej dochodzonego roszczenia. W związku z tym przyjmuje się co do zasady, że dopuszczalne jest zasądzenie roszczenia wynikającego z faktów przytoczonych przez powoda na innej podstawie prawnej niż wskazana przez niego

Sąd Rejonowy winien był zwrócić uwagę przede wszystkim na okoliczności faktyczne przytoczone przez powoda w uzasadnieniu jego żądania, z treści których wynika generalnie, iż z powodu wykonywania władzy rodzicielskiej nad małoletnim pozwanym P. L. (1) od kwietnia 2013 r. począł on realizować swój obowiązek w naturze, pomimo iż formalnie powinien on spełniać ten obowiązek w postaci pieniężnej do rąk drugiego z rodziców.

Nie ulega wątpliwości, że podstawą prawną do tak określonego żądania winien stanowić przepis art. 138 k.r.o., który bezsprzecznie wyłącza dopuszczalność ewentualnego powództwa przeciwegzekucyjnego z art. 840 k.p.c. (por.: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 marca 2000 r., I CKN 1287/99, Lex nr 51630).

Wyjaśnić należy, że przedmiotem powództwa przeciwegzekucyjnego nie jest zmiana, lecz pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego. Orzeczenie wydane w wyniku powództwa opozycyjnego nie narusza prawomocności wyroku, w przeciwieństwie do wyroku w sprawie o zmianę zakresu obowiązku alimentacyjnego, który niweczy prawomocne ustalenie co do wysokości alimentów, czasu trwania obowiązku alimentacyjnego i określa je na nowo. Dlatego też zmiana obowiązku alimentacyjnego może nastąpić w drodze powództwa z art. 138 k.r.o. Powództwo z art. 840 k.p.c. natomiast jest procesową formą obrony dłużnika, zwalczającego wykonalność prawomocnego wyroku (tak: SN z 16.12.1987 r., III CZP 91/86, OSNC 1988, Nr 4, poz. 42; wyr. SN z 14.1.1972 r., III CRN 446/71, OSNC 1972, Nr 6, poz. 120; post. SN z 19.10.1999 r., II CZ 108/99, OSNC 2000, Nr 4, poz. 77).

Ponieważ wobec kategoryczności powyższych stwierdzeń, wynikać może że art. 138 k.r.o. zawsze wyłącza wytoczenie powództwa na podstawie art. 840 k.r.o., dlatego też należy wyraźnie zastrzec, że dłużnikowi alimentacyjnemu przysługuje bądź jedno, bądź drugie powództwo, zależnie od przesłanek, na jakie powołuje się dla uzasadnienia swego roszczenia. Między obu tymi rodzajami powództw nie zachodzi konkurencja. O tym, które z nich wchodzi w grę, decydują okoliczności faktyczne uzasadniające żądanie zgodnie z art. 187 § 1 pkt 2 k.p.c. (por. uchwała SN z 5.10.1982 r., III CZP 38/82, OSNC 1983, Nr 2-3, poz. 31). Jeżeli więc dłużnik powołuje się na zmianę stosunków (np. obniżenie się swoich możliwości zarobkowych i majątkowych lub zmniejszenie potrzeb uprawnionego do alimentacji), przysługuje mu powództwo z art. 138 k.r.o. Jeżeli natomiast twierdzi, że po powstaniu tytułu egzekucyjnego nastąpiło zdarzenie, wskutek którego zobowiązanie alimentacyjne wygasło albo nie może być egzekwowane, że nastąpiło, np. przedawnienie, właściwą drogą jest powództwo z art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. (por. J. Ignaczewski, Alimenty, Sądowe Komentarze Tematyczne, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2009, str. 181-183).

Odnosząc się okoliczności przytoczonych w pozwie nie ulega wątpliwości, że powód powoływał się na zmianę okoliczności, które niweczyły wobec niego skutki prawomocnego wyroku z dnia 10 kwietnia 2013 r. w sprawie o sygn. akt: III. RC. 546/13 w zakresie dotyczącym ustanowienia obowiązku alimentacyjnego na rzecz P. L. (1) poczynając od kwietnia 2013 r., albowiem od tego czasu małoletni z nim zamieszkuje, a zatem celem jego powództwa było ograniczenie za pewien okres obowiązku alimentacyjnego, ustalonego wyrokiem sądowym.

Nie budzi wątpliwości, że tak określony stan faktyczny wskazuje, że mamy do czynienia z powoływaniem się na zmianę okoliczności dezaktualizujących w całości lub w części za dany okres ustalony obowiązek alimentacyjny. Zatem w takim przypadku art. 138 k.r.o. jest wyłączną podstawą żądania. Jego uwzględnienie skutkowałoby więc ograniczeniem obowiązku za pewien okres, oczywiście przy założeniu, że zmiana miejsca pobytu uprawnionego miała cechy trwałości i nie nosiła cech bezprawności.

Podkreślić przy tym należy, że na przeszkodzie powództw z datą wsteczną o ograniczenie czasu trwania obowiązku alimentacyjnego nie stoi okoliczność wyegzekwowania świadczeń za sporny okres. Uwzględnienie powództwa w tym zakresie aktualizuje jedynie obowiązek zwrotu wyegzekwowanych świadczeń jako nienależnie pobranych. Skuteczność jednak tego żądania jest znikoma, gdyż na podstawie art. 409 k.c. obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasa, jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, chyba że wyzbywając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu.

Mając na względzie powyższe, stwierdzić należy, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy, a zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli instancyjnej. Konsekwencją tego było uchylene wyroku Sądu Rejonowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania na zasadzie art. 386 § 4 k.p.c., pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania za instancję odwoławczą, a to na zasadzie art. 108 § 2 k.p.c.

Nie przesądzając o zasadności powództwa stwierdzić należy, iż dla rozpoznania sprawy koniecznym będzie wyjaśnienie wszystkich okoliczności wynikających z art. 138 k.r.o., w tym w szczególności ustalenie, czy pod pieczę powoda małoletni P. L. (1) pozostawał od kwietnia 2013 r., oraz ustalenie, czy doszło do zmiany miejsca pobytu uprawnionego noszącym cechy trwałości.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd rozważy ewentualność powtórzenia postępowania dowodowego, jak też jego uzupełnienia uwzględniając również wnioski, jakie zaoferują strony. Dopiero po przeprowadzeniu pełnego postępowania dowodowego w zakresie wskazanym wcześniej oraz zgodnie z ewentualnymi wnioskami jakie zaoferują strony, Sąd Rejonowy dokona wszechstronnej, odpowiadającej wymogom art. 233 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c., oceny dowodów oraz poczyni niezbędne ustalenia faktyczne w kierunkach wcześniej wskazanych, co pozwoli na wyjaśnienie istoty sprawy i jej prawidłowe rozstrzygnięcie.